

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjenišvo Ljubljana

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/I. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 2312.

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 6J Din, za inozem. 8J Din. Posamezna šte. 1'50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglasne in reklamne notice vseh vrst je plačati po ceniku od petih vrst. Inerdatni davek posebej. Pošt. ček ur. 11.197.

Članstvu!

Ožji svet poverjenišva UJU Ljubljana opozarja vsa učiteljska društva in njihove odbore, da je v interesu idejnega dviga in osamosvojitve naše organizacije, da se povsod energično izvede organizacija samoizobraževalne akcije. Kot žalostno in učiteljsko kvarno dejstvo moramo ugotoviti, da imamo še danes 6 društev, ki niso še niti osnovala izobraževalnih krožkov. Pozivajo se raditega vsi odgovorni odbori in sklicatelji, da začno čimprej to prekoristno delo, ker je smatrali vsako zavlačevanje za oškodovanje koristi našega stanu. Dolžnost vseh organizacijskih funkcionarjev je, da striktno vrše najvišje sklepe naše organizacije, tj. delegacije in da s spodbudljivo besedo pobijajo skepto in malodušnost, kjerkoli bi se pojavili. Vsi sklepi, ki gredo za utrditve naše organizacije, se morajo izpeljati v polnem obsegu in vsi člani morajo skrbno čuvati, da se po nikomur in nikdar ne kršijo.

Korist stanu je naš najvišji zakon in v tej službi morajo stati vsi izvrševalci naše skupne volje.

UJU — poverjenišvo Ljubljana,

dne 28. decembra 1927.

Andrej Skulf,
poverjenik

Josip Kobal,
tajnik.

Nekoliko bilance o delu v okrajnih društvih in v organizaciji sploh.

Polovico poslovnega leta imamo za seboj in potrebno in koristno je, da se ozremo nazaj, pa da vržemo nekoliko števil na papir, da si skušamo napraviti nekoliko površne bilance o vsem delu v tem času.

Pri delegaciji v Kranju se je dejalo, da imamo v novem poslovnem letu dvoje važnih nalog: dvigniti društva in dvigniti poedince v organizaciji. Da se to zgodi, je bilo treba uvesti enotnost v društveno delo in razviti samoizobraževalno akcijo potom krožkov v društvih. Kako se je delo razvilo?

Da so društva desetletja in desetletja hodila isto izvoženo pot, je znano. Zato so društvena zborovanja postala ponekod prava karikatura. Včasih je bila v društvih živa gibalna sila: delo za narod včasih smo videli v njih resno težnjo za duševnim napredkom učiteljsva, včasih so se učiteljske vrste odločno postavile za uveljavljanjem vsega stanu. Bila je to ona pomlad učiteljsva, ko je narodna ideja poživila široke slovenske plasti ter je zbudila tudi med nami novih energij in svežega idealizma.

Ta čas je že daleč za učiteljsvom. Tako daleč, da je zatnilo med nami ono drago cenovno tovarištvo, ki je vezalo nekdanje bojevnike za pravice stanu, tako daleč, da je strankarska strast tudi učiteljsvo zamegnila pogled na ljudske potrebe, da smo izgubili izpred oči oni znameniti cilj — svoje nadaljno izobraževanje.

Bodimo odkriti: druga etapa v razvoju naše stanovske organizacije pomenja v resnici propadanje. Ne bomo raziskovali danes vzrokov. Vsakdo ve, kako daleč je prišlo v osrčju in na periferiji našega združenja. Le redka društva so šla višje, večino je zajela letargija, marazem je legel na stanovsko duševnost.

Z deklaracijo se je zajezilo propadanje stanovske organizacije. Z delegacijskim zborovanjem v Kranju pa so se oživele nove vrednote, vrednote, ki niso nič drugega kot načela iz one prve mladostne dobe stanu, ko je učiteljsvo nastopilo kot nov poklic, kot nosilec napredka v ljudstvu. Vrniti smo se morali nazaj, v čase, ko je zavladalo spoznanje, da nam je treba dvojnega: močne organizacije in solidne naobrazbe za delo med narodom.

Kako so se sprejela nova načela, načela prve davne pomladi našega stanu? Z zadovoljenjem? Morda. Da so se sprejela tudi kot šop paradnih puhlic, o tem govori danes tudi statistika. Ali hočete dokazov? Naša društva bi morala zborovati redno 5krat v letu, torej doslej že dvakrat. Iz števil razvidimo, da so zborovala 4 društva po 3krat, 23 društev po 2krat, 5 po 1krat. Za rezultat niti ni slab. Toda če pogledamo le, koliko društev se je ravna po navodilih osrednjega vodstva, kako da naj se zborovanja pripravijo v odbor, kako naj se skrbi za čim večjo udeležbo, kako naj se zborovanja napravijo smotrena, potem vidimo, da mnogo odborov ni storilo svoje dolžnosti. Ali se je odbori res ne zavedajo? Ponekod so tako nezavedni, da niti najenostavnejših podatkov ne dajo osrednjemu vodstvu.

Poznamo društvo, ki ne čuti niti te potrebe, da bi poverjeništvu naznanilo svoja zborovanja. Dvomimo, če ima isto društvo sploh še kako odborovo sejo. Na zadnjem njegovem zborovanju se je zgodilo, da bi bil moral nekdo referirati o delovni šoli, pa ga nihče nikdar ni vprašal, če bi bil pripravljen sprejeti poročilo. Predsednik istega društva je o okrožnicah poverjenišva, sestavljenih v smislu sklepov najvišje stanovske instance — delegacije, izjavil, da bodo pustile tako vreme, kakršnega so našle. In te okrožnice so šle za tem, da se organizacija utrdi, gotovo ne v škodo učiteljsva! Tako se iz autonomizma društev razvije autonomizem nezmo-

ljivih oseb, o katerih ne vemo, po čigavih navodilih delajo v organizaciji neodvisnega učiteljsva!

Še slabše je, če pogledamo statistiko udeležencev pri društvenih zborovanjih. Doslej imamo prijavljenih 64 zborovanj. Od teh so le za 24 zborovanj javili popolne podatke, torej tajniki niso izvršili svoje dolžnosti. Kako naj si potem poverjenišvo napravi točno sliko razmer, gibanja v organizaciji? Kako naj se zanese na članstvo, ki ne izvrši najenostavnejših nalog zdrave, dobre organizacije? Namesto da bi organizacijo krepiji, jo funkcionarji pomagajo rušiti! Moramo se vprašati komu na korist delajo to? Ali ne delajo v škodo stanu, učiteljsva, torej v svojo lastno škodo?

Tudi odstotek navzočih pri zborovanjih je zelo različen. Tu ni mogoče povsem zanesljivo presojati, in sicer radi obsega društev ter radi prometnih zvez. V splošnem moremo reči, da imajo manjša društva sorazmerno boljši obisk (seveda kolikor moremo razvideti iz nezadostnih podatkov, ki so se nam sporočili).

Naj navedemo nekatera zborovanja — večinoma manjših društev — kjer je obisk izredno lep v primeri z drugimi:

Savinjsko-Vranksko društvo 12. okt. 96% navzočih, Šoštanj 8. okt. 88% navzočih, Mariberg 5. okt. 85% navzočih, Mežica 8. okt. 83% navzočih, Murska Sobota 29. sept. 82% navzočih, Slovenjgradec 6. okt. 81% navzočih.

Najnižji obisk pade redkokdaj pod 50%. Le pri nekem zborovanju, ki se je bilo priredilo zvečer je znašala udeležba okrog — 30%! Ako je pri zborovanju navzoča komaj polovica članstva, je to navadno dokaz, da je društveni odbor zanemarjal svojo dolžnost skozi daljšo dobo ako ni vplivalo na udeležbo zelo neugodno vreme.

Zanimivo bi bilo ugotoviti, v koliko so bila zborovanja v tem poslovnem letu smotrena. Tudi o tem nimamo zadostnih podatkov, da bi mogli razviti vsaj približno sliko. Morda nam bo to mogoče v prihodnjih mesecih. Res je, da nam nekatera društva še vedno javljajo »svoje« dnevene rede, ne oziraje se na sistemiziranje od strani poverjenišva. Tudi poročila prihajajo potem nepopolna in jih bo moralo poverjenišvo začeti vračati. Kar se tiče enotnega sporeda zborovanj, je jasno, da niti najbolj egocentrični odbori nič ne tripijo ako se ravna po skupnih navodilih. Pač pa jim je delo v resnici olajšano.

Tudi o delovanju odborov nimamo pregleda. Gotovo je, da društvena zborovanja le tedaj res vsestransko uspevajo, če jih je prej odbor pripravil. Zato bi moralo biti pravilo da imamo toliko odborovih sej, kolikor je društvenih zborovanj.

Kako pa s samoizobraževalnimi krožki? Doslej nimamo prijavo od sledečih društev: gornjegrajsko, kozjansko, konjiško, dolnje-lendavsko, mariborsko (mesto in okolica) in ljutomersko, torej petina organiziranih društev. Moremo domnevati, da ta društva ne poslušajo tako, kakor bi bilo želeli v prosep organizacije. Kje so vzroki, da navedena društva niti ustanovila niso krožkov? Ali so izven društev? So vplivi, ki hočejo imeti učiteljsvo pod kurateljo? Vplivi ljudi, ki se bojijo, da bi slovenski učitelj mislil s svojo glavo in ne na ukaz takih, ki so bili doslej vajeni ukazovati... pionirju luči in napredka? Ako vemo da se je bil predložil »Popotnik« radi nedolžnega članka o učiteljski samoizobrazbi na zelo visoko mesto, potem nam je marsikaj jasno. To pa moramo pribiti, da na tak način in s takimi metodami nihče ne bo pridobil slovenskega učiteljsva. In tudi ustrahoval ga ne bo. Če se dobe v našem stanu ljudje, ki se še niso otresli hlapčevanja, je večina neodvisna in bo sama odločala o sebi. Metode, ki so včasih zalegle, bodo danes po-

magale le, da še zadnji odprejo oči. Prihaja čas, da čast slovenskega učitelja ne bo več naprodaj.

Toda potrebno je, da delamo, da se tudi poedinci oblikujemo. Organizacija je močna, če so njeni bojevniki strnjeni. Močna pa je predvsem, ako je njeno članstvo tudi kvalitativno čim popolnejše. Naš Ceterum censeo ostan: samoizobrazba! Krožki in brošure niso vse, a so veliko, ker so pobuda za zasebno delo, zakaj vsa erudicija je končno le autodidaktičnega izvora.

Od te ali one strani prihaja kritika glede programa samoizobraževalnega dela v organizaciji. Posebno se povdarja potreba pedagoškega študija. Ne zavračamo tega, toda pobijati moramo, če hoče biti vse samo plehko kritikarstvo. Če imate, bojevniki za pedagoško odločne namene, potem naprej, tovariši! Šnujte krožke, porabite jih, uvedite jih v intenzivnejše delo za pedagoški študij! To bo resna pot. Brez krožkov pa ne boste prišli naprej.

Toda doslej smo doživeli slučaje, da so borili za pedagoški študij nastopali samo negativno, kakor bi ne bilo v njih pravega prepričanja o stvari. Kdor hoče nekaj iz globokega uverjenja, ne bo nastopal negativno, ampak se bo vrغل v tekmo in bo skušal zmagati s trdim delom.

Vzlic težkočam, ki so pri vsakem začetku, so imeli krožki okrog 45 sestankov, ki so ponekod uspeli najlepše. Prvenstvo ima logaško društvo s 4 krožki, ki so se 8krat že sestali. Za njim pride radovljiško društvo z 2 krožkoma in s 3 sestanki. Tudi ljubljanska okolica je delavna. Po nekaterih društvih imamo krožke, ki sistematično delujejo ko se drugi niti ne vzdramijo. Vendar je število dosedanjih sestankov premajhno, da bi mogli že zdaj izjaviti zaključke iz tega razvoja. Gotovo imamo že zdaj ponekod žilavji organizatorjev, ki gredo preko ovir in preko skepse in ki bodo pokazali kaj zmora učiteljsvo. Pokazali bodo, da nas vse dosedanje nezdrave razmere še niso ubile in niti ne korumpirale. Pokazali bodo, da niti ironiziranje med onimi poedinci naših vrst, ki se čutijo vzvišeni nad vsem tem prizadevanjem strmečega dela učiteljsva ne more preprečiti akcije. Zakaj samoizobraževalna akcija je že danes last ne le delegacije in poverjenišva, marveč last mnogih dobrih duhov med nami. Ti vedo, kaj hočejo in se v borbi za uveljavljenje stanu ne bodo plašili truda in naporov. Zato bodo naposled odločali o vsem, kar bo stan hotel in kar bo moral doseči kot eden prvih stanov v našem narodu, ko gre za gospodarski in kulturni dvig. Oni, ki ironizirajo bodo ostali ob poti in jim bo posmeh zamrl na ustnah.

Nikakor ni mogoče mimo, da ne bi v zvezi s krožki omenjali kot aktivne postavke tudi okrepitve tovarištva, ako se sestajamo k medsebojnim razgovorom o splošnih in stanovskih vprašanjih. Narazen smo to je dejstvo. Majhna društva delajo intenzivneje in uspešneje kot velika in morda bo temu glavni vzrok, da so si člani mnogo bližje kot pa v obsežnih društvih. Za sedaj je edini izhod krožek. Le skupno delo nas more spet strniti in ustvariti med nami neko enotnost. Vsak med nami je lahko opredeljen neodvisno, vendar moramo doseči skupen nazor v stvareh šolskega in stanovskega značaja, moramo skupno nastopati v svojih življenjskih interesih. To ve danes že ogromna večina slovenskega učiteljsva vzlic vsem zlovoljnim sabotirjem stanu.

Izvenšolsko delo učiteljsva je tudi danes še prav tako neurejeno kot pred desetletji. Kdor dela, dela na svojo pest, seje, ne da bi sam žel. Organizacija doslej ni uspela da bi imela vsaj pregled tega obširnega dela, kaj šele, da bi ga usmerjala. In vendar bi bilo najnaravnejše da tudi tu prihajajo impulzi od nas samih, od naše skupnosti, ki jo predstavlja organizacija. To vprašanje se je komaj načelo pri nas in predstavlja doslej le veliko pasivno postavko v naši bilanci. Šele uvrščena organizacija ga bo mogla rešiti tako, da bomo mogli tudi v tem beležiti aktivno.

Popoln neuspeh se nam kaže končno v stiku tovarišic z dekleti, odraslimi šoli. O tem je govorila pri tečaju v Ljubljani tovarišica Dolganova, se je vršila diskusija, so se razposlala navodila na društva toda — odmeva ni. Deklinskih krožkov tovarišice niso osnovala. Ako pomislimo, da je v Sloveniji okrog 2000 učiteljic, ima to dejstvo svoj pomen. Preiskovati ga, ni namen današnjih vajanj — v bilanci se le ugotovljajo postavke v dobro in v breme.

O naši skupščini v Kranju je pisal tov. Mihajlovič v »Učit. iskri«: »U pogledu staleško stručnoga shvatanja stvari, duh ove Skupštine predstavlja sobom jedan od najlepših momenata, što ih čovek može videti na našim skupštinama. U tome pogledu sve je na svome mestu.« Kakor so to laskave besede za slovensko učiteljsvo, vendar čutimo, da pri nas ni vse v redu. Pri nas še daleko ni prodrla zavest, kaj je organizacija, kako mo-

ra biti strnjena, ako hoče uspešno delati. Brez avtoritativnosti organizacije ne moremo nikamor. Človek se mora prijeti za glavo, ko vidi, da isti ljudje ki so pri delegaciji neko stvar sprejeli, pozneje sami teptajo sklepe. Ali so taki ljudje resni? Ali je resna taka organizacija, v kateri ne drže več sklepi najvišje organizacijske instance? Ali more taka organizacija sploh še resno delati?

To je naša najpasivnejša postavka. Organizacija je res organizacija le, če je neločljivo strnjena. Taka more biti samo tedaj, ako ima pred seboj jasen cilj. Cilji so dossegljivi in zato se menjajo. Toda cilj postavitvi sme le skupnost po svojih zastopnikih. Tudi skupni sklepi se morejo ovreči, toda nikdar ne bomo pustili, da jih ovreče katerikoli poedinec po vzoru »veta« pri poljski slahiti. Tu pričena anarhija in boriti se proti njej je dolžnost vseh, ki jim je na srcu položaj vsega učiteljsva življenjski interesi vsega stanu. Opozicija je zdrava in potrebna, ako stremi za večjimi uspehi, kakor si jih je postavil oni, ki vodi organizacijo. Opozicije zgolj radi opozicije pa stan ne potrebuje. Pri današnjih razmerah je taka škodljiva opozicija sumljiva, ker ne vemo, ali se ne skrivajo za njo moči ki so učiteljsvu in njegovi strjenosti nasprotni.

Pridite s predlogi katerih realizacij bo stan okrepila in učiteljsvo jih bo sankcioniralo na delegaciji. Ta in edino ta ukrepa končnoveljavne sklepe glede vsega, kar zadeva naš stan kot tak. Kdor te sklepe ruši, je škodljivec stanu in se sam izločuje iz skupnosti. Ako najvišjih organizacijskih sklepov ne priznava, naj izvaja konsekvence in naj se odstrani. To zahtevajo interesi vsega učiteljsva, za to se organizacija ne bo podredila poedincem, ampak bo še bolj kakor doslej povdarjala enotno voljo stanu. Vsi ki se res zavedajo smisla in pomena organizacije bodo to težnjo podpirali z vso silo, ker sicer organizacije ni potreba. To je življenjski interes slovenskega učiteljsva.

Avtoritativnost organizacije v vseh vprašanjih učiteljsva bo najaktualnejša postavka v naši bilanci, ako jo bomo dosegli v prihajajočem letu. Brez tega organizacije ni in ni uspešnega dela za osamosvojenje stanu. Ojačenje, popolnost organizacije, to je naše geslo, ki mora postati geslo najdelavnejših najzavednejših med organiziranim učiteljsvom.

I. S.

Anketa učiteljic pov. UJU o gospodinjsko nadaljevalnem šolstvu.

(28. decembra 1927 v Ljubljani.)

Lep korak naprej smo napravili s to anketo v podrobni izgradnji našega šolskega in prosvetnega programa. Nepričakovano dobra je bila udeležba (do 60) od strani tovarišic in v stvarni debati, ki je sledila temeljitim referatom, se je doseglo soglasje v vseh važnejših pogledih.

Sprejeta je bila soglasno sledeča resolucija:

1. Enako kot se to zahteva od kmetijske nadaljevalne šole, naj postane tudi gospodinjska nadaljevalna šola tako splošna ustanova, da bo dostopna vsem kmetijskim dekletom, ki nimajo prilike se drugod izobraziti za svoj bodoči poklic.

2. To je edino le mogoče, ako prevzame pouk na gospodinjsko nadaljevalnih šolah osnovnošolska učiteljica in vrši to nalogo poleg drugih svojih poklicnih dolžnosti. Zato bomo imeli pri ureditvi in izgradnji tega šolstva odločilno besedo.

Gospodinjsko nadaljevalno šolo smatramo kot praktično poklicno in vzgojno, ne pa kot strogo strokovno šolo. Njena naloga je, dati učenkam poleg osnovnega znanja najvažnejših gospodinjskih poslov, tudi potrebne napotke za življenje, nekaj navodil iz higijene, detinskega in bolniškega skrbstva ter za ureditev kmetijskega doma, kakor tudi potrebne pobude za nadaljno samoizobrazbo. Zato je naloga učiteljice na tej šoli eminentno vzgojnega značaja.

4. Ker poklicna izobrazba učiteljice ni usmerjena za poučevanje na gospodinjski nadaljevalni šoli, naj se jim da prilika, da si svojo izobrazbo v tem pravcu spopolnijo. Ustanovi se naj skupaj za obe oblasti poseben zavod, kjer se bodo učiteljice v enoletnem tečaju usposabljale za vršenje praktičnih svojih nalog med kmetijskim ljudstvom. Dokler takega zavoda ni, odnosno dokler se vsa šolska izobrazba učiteljic temeljito ne reformira, naj se prireajo krajši tečaji za uvažanje učiteljic v delo na gospodinjski nadaljevalni šoli.

5. Pričakujemo od oblastne samouprave, da se zavzame za gospodinjsko nadaljevalno šolstvo ter da na razpolago vsa sredstva, ki so potrebna za organizacijo in razmah tega šolstva.

Podrobno poročilo priobčimo v prih. šte.